

הלכות קריאת שמע עג"ד

תשמיש¹³ שהרהור אינו כריבור לענין זה אע"פ שהוא כריבור לענין להרהר במכאובת המטונפות¹⁴):

ב היתה אשתו ישנה עמו א"צ להפסקת מלית בינו לבינה מפני שאשתו בגופו¹⁵ שהואיל שרגיל בה לא יבא לידי הרהור¹⁶ אבל מ"מ אינו קורא אלא בחזרת פנים ממנה דהיינו שיהיו שניהם אחריהם זה לזה¹⁷ כדי שלא יהיה בשרה נוגע בערותו או בשרו בערותה ויבא לידי הרהור? ויש מי שאוסר¹⁸ אף באשתו שלא בהפסקת מלית ונכון לחוש לדבריו¹⁹:

ג היה ישן עם בניו בעודם קמנים מותר לקרות²⁰ בחזרת פנים בלא הפסקת מלית²¹ שאין לחוש שמא יבא לידי הרהור מחמת נגיעת בשר הקמנים בבשרו²² כל שאין בשרו נוגע בערותו ולא בשרם בערותו²³ ואם הם גדולים צריך להפסקת מלית.

עד כמה הם חשובים קמנים התינוק עד שיהיה לו י"ב שנה והתינוקת עד שתהיה לה י"א שנה²⁴ ואפילו הביאו ב' שערות בתוך זמן הזה אינן כלום ובשנת י"ג התינוק ושנת י"ב לתינוקת אם הביאו ב' שערות אסור בלא הפסקת מלית ואם לאו מותר²⁵ ומשנת י"ג ואילך לתינוק וי"ב לתינוקת אפילו לא הביאו ב' שערות אסור בלא הפסקת מלית²⁶:

עד שלא לברך כשאבריו רואים את הערוה וכו' ז' סעיפים:

א כתוב בתורה²⁷ ושבת וכסית וכו' כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחניך וגו' והיה מחניך קדוש ולא יראה כד ערות דבר וגו' מכאן למדו חכמים²⁸ שבכל מקום שה' אלהינו מתהלך עמנו דהיינו כשאנו עוסקים בקריאת שמע²⁹ ובתפלה³⁰ או כדברי תורה³¹ צריך להיות המחנה קדוש שלא תהא צואה מגולה שם³² ושלא יראה ה' בנו ערות דבר דהיינו שלא יהיה דבר ערוה כנגד פניו של אדם³³ הקורא או מתפלל כמלא עינו³⁴ מפני שעיקר מחנהו של אדם הוא כנגד פניו³⁵ וצריך שיהיה מחנה זה קדוש שלא יראה בו ה' ערות דבר ואיסור זה הוא מן התורה³⁶.

והחכמים הוסיפו שהמקומות אשר ה' שוכן בהם בקרבנו שהם ראשו ולבו של אדם הקורא

לש' ומב"ם הל' קיש פ"ג הל"ט מור ושלי"ע שם.

סימן עד

- א דברים כג, דרמ"ו.
- ב רבא בברכות כה, ב.
- ג ברכות כז, א, כה, א"ב.
- ד רמב"ם הל' תפלה פ"ד הל' ה' רבינו ירוחם נתיב ג ח"ד.
- מור ושלי"ע סי' צ סעיף כו. וראה גם לקמן סי' עה ס"א ופ"ג.
- ח מרח"י פרק ג דברכות (רעו פ) בשם רא"ם (בספר ידעים סי' שצב). הרב רבינו יונה שם ר"ה אבל צוליקן וראה גם לעיל סי' עג ס"א וק"א ס"ק א. לקמן סי' עה ס"ו.
- ולענין תפילין מגולים עי' לעיל סי' מג ס"ו. ולענין ספרים מגולים עי' סידור (הל' תפילין). ולענין ברכות עי' לקמן סי' צא ס"ב. סי' רז ס"ו. ובחיו"ד סי' א ס"ק נב.
- ו ראה ברכות כה, א"ב. ובדלקמן סי' ערפ"ג.
- ז שם כה, ב.
- ח שם כה, א.
- ט עיי' ביח ומ"א סוף סי' עה.
- י ט"ז ב"ד ס"ד ר ס"ק ג. וכי"ט בגמרא שבת ק"ג, א.

- כה עי' ראשית הכמה שער הקדושה פמ"ג.
- כו בדלקמן ריש סי' פה וש"ג.
- כז רב יוסף בברכות שם. פי' רבינו הנאל (הובא באור ירוע ח"א סי' קלג). ר"ף ורמב"ם שם. ריעה הא' במור ושלי"ע ס"ב.
- כח דמ"י שם ר"ה אשתו בגופו.
- כט כסף קדושה הלכות קיש פ"ג הל' ה' מ"א ס"ק א.
- ל דמ"י שם ר"ה ואפילו אשתו (ראה עמרת קנים ריש סי' עה).
- לא רא"ש ברכות פ"ג סי' לה בשם רבינו יצחק. ותוספות רבינו יהודה ברכות שם ר"ה הובא דאמתר.
- לב שלי"ע שם.
- לג בדרייתא שם. מור ושלי"ע סעיף ג.
- לד רמב"ם הל' קיש פ"ג הל' ה'. מור ושלי"ע שם.
- לה לבוש מעוף ג.
- לו ב"י דגא כה"מ [ברכות פ"ג סי' לה בשם אורי ירוע (ח"א) סי' קלג בשם תוספות רבינו יהודה ברכות שם ר"ה הובא דאמתר]]. וכי"ט מ"א סוף סי' עד.
- לז (רב חסדא) בגמרא שם ובלישנא בתרא. ר"ף ורא"ש שם. מור ושלי"ע ס"ד.
- לח הרב רבינו יונה ברכות כה, א. רא"ש שם. שלי"ע שם.

או מתפלל צריך ג"כ שלא יהיו רואים את הערוה דהיינו שלא יהיה עם הערוה תחת מכסה אחד בלי הפסק והצניעה ביניהם¹⁰ (אע"פ שמן התורה אין בזה משום ולא יראה כך כו' כיון שערוותו מכוסה נגד בני אדם¹¹) לפיכך אם היה ישן ערום ומתכסה במלתו אע"פ שהצניא ראשו הוין למלתו שלא יהיה עם ערוותו תחת מכסה אחד הרי זה לא יקרא עד שחינך במלתו על לבו להפסיק בין לבו לערוה שלבו רואה את הערוה אסור¹² והוא הדין אם לבו רואה את ערות חברו¹³ דהיינו שאין הפסק בין לבו לערות חברו¹⁴ כגון ששניהם שוכבים ערומים ומתכסים במלית אחד והם רחוקים זה מזה שאין בשרם נוגע אלא שפניהם זה כנגד זה¹⁵:

ב אפילו אם לבו מכוסה בכגד להפסיק בינו לערוה צריך שתהא ערוותו גם כן מכוסה ואם הוא מגולה אסור לקרות מן התורה אפילו אם החזיר פניו ממנה שלא יראנה או שעצם עינו¹⁶ שהרי לא נאמר לא תראה ערות דבר אלא לא יראה כך כלומר שתהא מכוסה בענין שלא תהא נראה לאחר העומד אצלו¹⁷ לפיכך העומד בבית ערום והוציא ראשו הוין להלון שלא יראה ערותו¹⁸ אף על פי שכיסה לבו בכגד הרי זה לא יקרא כיון שערוותו מגולה ונראית בבית¹⁹.

אבל הישן ערום כמלה שאינו גבוה²⁰ מפתחים והוציא ראשו חוצה לה²¹ וגם כיסה בכגד על לבו²² אע"פ שערוותו מגולה כמלה ה"ז במכוסה במלית²³ שכיון שאין הכילה גבוה²⁴ מפתחים שם כסוי עליה ואינה דומה לבית שהוא חלוק רשות לעצמו וכיון שהערוה נראית בתוכו אסור:

ג מים אפילו הן צלולין חשובים כסוי לערוה²⁵ ובלבד שיוציא ראשו ולבו הוין למים²⁶ שלא יהיה עם ערוותו תחת מכסה אחד כמ"ש סעיף א' ואם לבו תוך המים אם הם צלולים אסור משום לבו רואה את הערוה ואם הן עכורים שאין איבריו נראים בהם מותר לקרות בתוכם²⁷ והוא מפני שהם חשובים הפסק בין לבו לערוה והוא שלא יהיה ריחם רע²⁸ שאז צריך להרחיק מהם ד' אמות כמ"ש לקמן²⁹ ומים צלולים שעל גבי קרקע עוברין בתגליו ומותר³⁰ והרוחין כמים צלולים שבכלי שאי אפשר לעברן ורוצה לשתות אם לבו תוך המים יכסה בכגד ממנה ללבו ויברך³¹.

אבל אם כסהו בידו אינו חשוב כסוי שהלב וידו גוף אחד הן ואין הגוף יכול לכסות את עצמו³² והוא הדין אם מכסה את ראשו בידיו אינו חשוב כסוי שיוכל לברך כך בגלוי הראש³³ כמ"ש לקמן בס' צ"א³⁴:

יא ברייתא ברכות כד, ב.	כד וחושה ברכות כב, ב. מיז ילד ס"י ד ס"ק ג ושי"ך שם.
יב וחדשי תנא קמא.	כה ודמ"א סעיף ב. וע"ה תה"ד ס"א.
יג ברייתא שם כ"ש אומרים. ש"ע סעיף א.	כו גמרא ברכות כה, ב.
יד תוספת רבינו יהודה ברכות כה, א ד"ה ה"א ה"א דאתמר.	כז משנה שם. מור ושו"ע סעיף ב.
טו סוד ורמ"א סעיף א. ע"י עמדת זקנים ס"ק א.	כח סימן פו ושי"ך.
טז מ"א ס"ק א.	כט גמרא ברכות שם. מ"א ס"ק ד.
טז תוספת רבינו יהודה שם. עמדת זקנים שם.	ל ד"ת בתוס' רבינו יהודה ברכות שם וראש ברכות פ"ג ס"י לו.
יז ודמ"א ס"ק ח.	לא תשובת אור זרוע עתק בתרווח הדשן ס"י ג. ש"ע ס"ב.
יח ראב"ד הובא ברש"א ברכות כה, א ד"ה והא איכא.	לב רמ"א ס"ב.
יט ברייתא סוכה דף י' ע"ב. ע"י דמ"א ס"ק ח וריש הס'.	לג סעיף ד. ולענין כסוי הראש בלא ברכה מתיי כדלעיל
כ ד"א שם.	לד ב מהר"ב ס"י. ולענין נפילת אפים ראה לקמן ס"י
כא שמואל סוכה שם.	קלא ס"א.
כב ראה מ"ב וציונים.	
כג רש"י שם ד"ה וקרא. מ"א שם.	

הלכות קריאת שמע עדיעה

ד אם האדם מחבק גופו בורעותיו ה"ז חשובה הפסקה בין לבו לערוה¹² שאף שהיה אינה חשובה כיסוי חשובה הפסקה כיון שמ"מ אין לבו רואה את הערוה¹³:

ה יש אומרים¹⁴ שהנשים יכולות לברך ולהתפלל כשהן לבושות החלוק אע"פ שאינן מפסיקות למטה מלבן לפי שערוותן למטה מאד ואין לבם רואה את הערוה ומכל מקום אם הן ערומות כיון שערוותן מגולה ונראית לאחרים אסור¹⁵ משום ולא יראה כך ערות דבר וגו' ואם היא יושבת שאז אין פניה של מטה נראית מותרת לברך אע"פ שהיא ערומה כמ"ש בס"י ר"י¹⁶:

ז שאר איבריו רואים את הערוה מותר¹⁷ אבל אם איזה מאיבריו נוגע בערותו או בערות חבירו אסור לקרות¹⁸ או להתפלל¹⁹ ויריבותיו שהערוה שוכבת עליהן צריך להפסיקן בבגד²⁰ או להרחיקן בענין שלא יגע הגיד בהן אבל בכיס אין לחוש אם נוגע בהן²¹ לפי שלא אסרו אבריו נוגעים בערותו אלא משום גזירה אמו דיו"ט נוגעת בערותו שאז יבא לידי הרחוק לביקש בכיס שאין לחוש בו משום הרחוק אף אם היתה נוגעת בו אין לגזור בו משום אבריו רואים את הערוה אע"פ שהוא ערוה גמורה²² לענין שאם הוא מגולה אסור לקרות כנגדו משום ולא יראה כך וגו'²³:

ז היתה מליתו חגורה לו על מתניו לכסותו ממתניו ולמטה אע"פ שממתנו ולמעלה הוא ערום מותר לקרות קריאת שמע כיון שערוותו מכוסה וגם המלית מפסקת בין לבו לערוה²⁴ אבל להתפלל אסור עד שיכסה לבו²⁵ לפי שבתפלה צריך לראות את עצמו כעומד לפני המלך ומדבר עמו שצריך לעמוד כאימה אבל בקריאת שמע אינו מדבר עם המלך²⁶:

עה לחזרה מגלוי ושער [וקול אשה] בשעת קריאת שמע ובן שלא לקרותה כנגד הערוה ובן י' סעיפים:

א מפה מגולה באשה²⁷ במקום שדרכה לכסות²⁸ ערוה הוא אפילו היא אשתו מפני שמביא לידי הרחוק²⁹ כשמסתכל בו ולכן אסור לקרות ולהתפלל³⁰ כנגדו (כמו כנגד ערוה ממש עד שיחזור פניו לצד אחר³¹).

מח בדייתא שם כה, א. וכן בשאר גופו, כדלקמן סי' אא ס"ח.
מט רש"י שם ד"ה אבל, לעיל רס"ו סא.
סימן עה
א ר' יצחק שם כה, א.
ב ראב"ד הובא בהשלמה ובדש"מ"א שם. הרב רבינו יונה ברכות כה, ב בשם רב האי גאון. רא"ש ברכות פ"ג סי' לו. מור וש"ע סעיף א.
ג מור וש"ע שם.
ד לבוש סעיף א.
ה כדלעיל רס"י ע"י שרין תפלה שיה ביה לק"ש.
ו אף אם אינו מסתכל בו, ש"מא יסתכל ויהדר. וע"ע בהדרכי ברכות פ"ג ר"ע ובי"ח ד"ה מפה. ע"י נוסחת זקנים ס"ק ב. ובש"ת צנח צדק חאה"ע סי' קל"ב ס"ב (עה, ג) ובח"י ר' ד ראיסור זה הוא דקא בפסח מגולה הן באשתו והן באחרת.
ז כדלקמן ס"ט.

לד הרב רבינו יונה ברכות שם אבל בשם רבני צרפת.
לה כ"י ד"ה וכתב ה"ר יונה.
לו אחרות חיים וטוב ב"י כאן. רא"ש במו"ק י"ד סי' ה. ע"י ש"ך שם וז"ל שם ס"ק ג.
לז מ"ז ס"ק ג. ש"ך י"ד שם.
לח סעיף ג. וראה גם לקמן סי' ע"ב.
לט נוסדא ברכות כה, ב. מור וש"ע סעיף ה.
מ הרב רבינו יונה שם. רא"ש ברכות פ"ג סי' ג. ספר המעשר ברכות שם ופור בשם הראב"ד. ש"ע שם.
מא רבינו ירוחם נתיב ג' ח"ד. ש"ע שם.
מב אחרות חיים הלכות קריאת שמע סי' לו בשם הראב"ד. ש"ע שם.
מג כ"י ד"ה ושאר אבריו לבוש ס"ח.
מד תוספות שם ד"ה הלכא.
מה רש"י ברכות כה, א ד"ה אבל לא האיש.
מו רש"י שם. ר"ע פ"ב דחולת מ"ג.
מז וב' הונא ברכות כה, ב. ופרש"י שם. מור וש"ע סעיף ג.
נ.